

İTOSAM

İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

HAFTALIK
EKONOMİ BÜLTENİ
16 HAZİRAN 2025

Ekonomide Son Geliřmeler

- 03** KÜRESEL EKONOMİK BEKLENTİLER RAPORU
- 05** MADE IN CHINA 2025
- 07** YAPA ZEKÂ ENDEKSİ RAPORU
- 09** İNŞAAT MALİYET ENDEKSİ
- 10** SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ
- 12** FİNANSAL YATIRIM ARAÇLARININ REEL GETİRİ ORANLARI

“Küresel Büyümede Son 17 Yılın En Zayıf Performansı”

Dünya Bankası’nın Haziran 2025 Küresel Ekonomik Beklentiler Raporu, küresel ekonominin artan ticaret gerilimleri, jeopolitik riskler ve süregelen politika belirsizlikleri nedeniyle ciddi bir yavaşlama sürecinden geçtiğine işaret ediyor. Rapora göre birçok ülke için büyüme tahminleri aşağı yönlü revize edilirken küresel büyüme beklentisi ise 2025 yılı için %2,7’den %2,3’e düşürüldü. Bu oran, küresel resesyon dönemleri hariç tutulduğunda 2008 küresel finans krizinden bu yana kaydedilen en düşük büyüme performansı olarak öne çıkıyor. 2026 ve 2027 yıllarında büyümenin sırasıyla %2,4 ve %2,6’ya yükseleceği tahmin edilse de bu oranlar tarihsel ortalamanın altında kalmaya devam ediyor.

Rapora göre jeopolitik gerilimlerin artması, süregelen politika belirsizlikleri, artan ticaret engelleri ve sıklaşan aşırı iklim olayları küresel ekonomik görünüm üzerinde ciddi aşağı yönlü riskler oluşturuyor. Bu çerçevede, ticaret politikalarındaki belirsizliklerin ve artan tarifelerin yatırım kararlarını geciktirdiği, küresel tedarik zincirlerini bozduğu ve özellikle ihracata dayalı sektörlerde üretim ile istihdam kayıplarına yol açtığı ifade ediliyor. Yüksek ticaret maliyetleri ve süregelen belirsizliklerin ise doğrudan yabancı yatırımları azaltarak uzun vadeli kalkınma çabalarını sekteye uğrattığına dikkat çekiliyor. Ayrıca raporda küresel büyümedeki yavaşlamanın, gelişmekte olan ülkelerin daha zengin ekonomilerle aralarındaki kişi başına düşen gelir farkını kapatma, istihdam yaratma ve aşırı yoksulluğu azaltma becerisini zayıflattığı belirtiliyor.

Küresel enflasyonun 2025’te ortalama %2,9 seviyesinde gerçekleşmesi bekleniyor. Bu oran, hâlâ merkez bankası hedeflerinin ve pandemi öncesi ortalamaların üzerinde kalıyor. Dünya Bankası’na göre bu seyrinde, gümrük vergilerinin ithalat maliyetlerini artırması ve ticaret kısıtlamalarının enflasyon beklentilerini yükseltmesi belirleyici rol oynuyor.

“Türkiye İçin Yukarı Yönlü Revizyon”

Dünya Bankası, Türkiye ekonomisine ilişkin 2025 yılı büyüme tahminini ocak ayına kıyasla 0,5 puan artırarak %3,1'e yükseltti. Bu yukarı yönlü revizyonun, 2024'ün son çeyreğinde beklentilerin üzerinde gerçekleşen büyüme performansı ile küresel petrol fiyatlarındaki düşüşten kaynaklandığı belirtiliyor. Buna ek olarak Türkiye ekonomisinin 2026'da %3,6, 2027'de ise %4,2 oranında büyümesi öngörülüyor. Özel tüketimin ise enflasyondaki düşüşle desteklenerek, bu dönemde büyümenin temel itici gücü olmayı sürdürceği tahmin ediliyor. Ancak Türk lirasının değer kazanması, Euro Bölgesi'nde talebin zayıf seyretmesi ve küresel ticaret politikalarındaki belirsizliklerin, ihracat artışını sınırlayabileceği değerlendiriliyor.

Yıllık GSYH Büyüme Oranları (Bir Önceki Yıla Göre Yüzde Değişim)

	2022	2023	2024t	2025t	2026t	2027t	2025t*	2026t*
Dünya	3,3	2,8	2,8	2,3	2,4	2,6	-0,4	-0,3
Gelişmiş Ekonomiler	2,9	1,7	1,7	1,2	1,4	1,5	-0,5	-0,4
ABD	2,5	2,9	2,8	1,4	1,6	1,9	-0,9	-0,4
Euro Bölgesi	3,5	0,4	0,9	0,7	0,8	1,0	-0,3	-0,4
Japonya	0,9	1,4	0,2	0,7	0,8	0,8	-0,5	-0,1
Yükselen Piyasalar ve Gelişmekte Olan Ekonomiler	3,8	4,4	4,2	3,8	3,8	3,9	-0,3	-0,2
Çin	3,1	5,4	5,0	4,5	4,0	3,9	0,0	0,0
Avrupa ve Orta Asya	1,5	3,6	3,6	2,4	2,5	2,7	-0,1	-0,2
Türkiye	5,5	5,1	3,2	3,1	3,6	4,2	0,5	-0,2
Orta Doğu ve Kuzey Afrika	5,4	1,6	1,9	2,7	3,7	4,1	-0,7	-0,4
Güney Asya	6,0	7,4	6,0	5,8	6,1	6,2	-0,4	-0,1
Hindistan	7,6	9,2	6,5	6,3	6,5	6,7	-0,4	-0,2
Sahra Altı Afrika	3,9	2,9	3,5	3,7	4,1	4,3	-0,4	-0,2

Kaynak: World Bank Global Economic Prospects Report, Haziran 2025

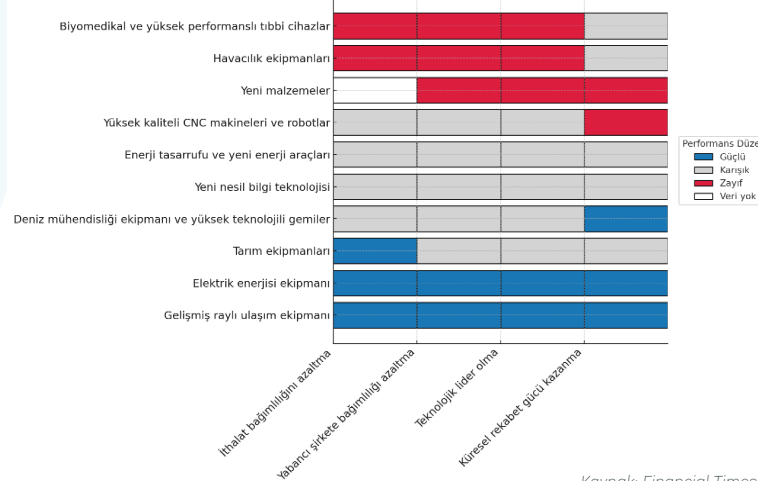
t: İlgili yıl için tahmin değerleri. t*: İlgili yıl için tahmin değerlerinin Ocak 2025 projeksiyonlarına göre yüzde puan farkları.

“Çin’in İmalat Sanayindeki Başarısı”

Pekin’in 2015 yılında uygulamaya başladığı “Made in China 2025” politikası (MIC 2025), imalat sektöründe rakiplerinin önüne geçmesini sağladı. Bu başarının somut örneği olarak Alman otomobil üreticisi Audi’nin Çin’in kuzeyinde kurulan yeni elektrikli araç fabrikası gösteriliyor. Fabrikada, politikanın temel hedeflerinden biri olan Çinli şirketlere ait endüstriyel robotlar, üretim hattına hâkim durumda. 800’den fazla robot, araba şasilerine kaynak parçaları yerleştirirken başka bir Çinli tedarikçi tekerlek takma sürecini tamamen otomatikleştirdi. Birçok üretim sürecinin otomatikleştirilmesinin Çinli tedarikçilerin fiyatlarının düşük olmasından kaynakladığı belirtiliyor.

Pekin 10 yıl önce başlattığı bu politika kapsamında öncelikli 10 yüksek teknoloji endüstrisinde yerel pazar payını artırarak liderliği hedefledi. Sanayi politikası kapsamında bu sektörlerle sağlanan sübvansiyonlar ve diğer devlet destekleri, özel sektör girişimciliği sayesinde Çinli üreticilerin payı hem yurt içinde hem de küresel pazarda önemli derecede arttı. ABD, Çin’in bu yükselişini fark ederek rekabet endişesiyle özellikle 10 yüksek teknoloji endüstrisinin gelişimini yavaşlatmak amacıyla %145’e kadar çıkan yüksek gümrük tarifeleri uyguladı. Ancak Çin’in misilleme olarak uyguladığı tarifeler karşısında bu oranları düşürmek zorunda kaldı.

Made in China 2025 Kapsamında Sektörel Performans

“Çin Teknolojik İnovasyonda Uzun Vadeli Hedefler Belirliyor”

MIC 2025 politikasının gelecekte Ar-Ge, patent kalitesi gibi alanlara da destek vererek tüm endüstriyel zincirlerin katma değerini artırmaya odaklanacağı belirtiliyor. Ayrıca, Çin'in imalat sektörünün dinamik yapısını koruyarak yapay zekâ destekli üretim teknolojilerinden faydalanacağı öngörülüyor. Ancak mevcut mali açıklar ve çok sayıda zarar eden şirketin kamu maliyesine olumsuz etkisi nedeniyle önümüzdeki on yılda Çin'in teknolojisinde büyük atılımlar yapmasının zor olduğu ve yakın vadede ticari kullanımının sınırlı kalacağı ifade ediliyor.

Çin'in MIC 2025 kapsamında uyguladığı politikalardan bazıları;

- ✓ Güçlü ülkelerin güçlü üretim sektörlerine de sahip olması gerektiği anlayışını benimseyerek stratejisini bu ilkeye göre şekillendirdi.
- ✓ Önceki sanayi politikalarından farklı olarak yurt içinde kendi kendine yeterlilik sağlama, pazar payını artırma ve teknolojik gelişme konularında ayrıntılı hedefler belirledi.
- ✓ 2017 itibarıyla hedeflediği endüstrileri desteklemek amacıyla toplam değeri 2,2 trilyon RMB olan yaklaşık 800 devlet destekli fon sağladı.
- ✓ Şirketlerde inovasyonu artırmak amacıyla 2018-2022 döneminde vergi indirimlerini yıllık %28,8 oranında artırarak bu teşviklerden yararlanan şirket sayısında ciddi artış sağladı. 2015-2023 arasında, bu şirketlerin oranı dört katından fazla arttı.
- ✓ Çinli şirketlerin yabancı teknolojilere erişimini kolaylaştırmak amacıyla yurtdışındaki şirketlerin satın alınmasına yönelik devlet desteği sağlandı. Aynı zamanda yabancı şirketlerin pazara erişimi kısıtlandı, bu da onları yerli şirketlerle ortak girişimlerde bulunmaya ve otomotiv, sivil havacılık ve telekomünikasyon gibi sektörlerde teknoloji transferi yapmaya zorladı. Çin'in MIC 2025 hedeflerine ulaşmasında yabancı şirketlerin etkili olduğu, pek çok yabancı şirketin Çin'deki yerel pazara hizmet sunduğu belirtiliyor.

“Yapay Zekâ Yatırımlarında Son 10 Yılda 13 Katın Üzerinde Artış”

Stanford Üniversitesi'nin 2025 Yapay Zekâ Endeksi raporu, 2024'te yapay zekânın ekonomi üzerindeki etkilerinin daha net bir şekilde belirginleştiğini gösteriyor. Özellikle üretken yapay zekâ sayesinde bazı işlerde verimlilik artışlarının ölçülebilir hale geldiği vurgulanıyor. Ancak bu teknolojinin uzun vadede genel ekonomi üzerindeki etkisi hâlâ belirsizliğini koruyor. Bu süreçte iş gücü piyasasında yapay zekâdan kaynaklanan değişimler görülüyor. Bazı bilgiye dayalı meslekler azalırken yapay zekâyla ilgili yeni işler ortaya çıkıyor.

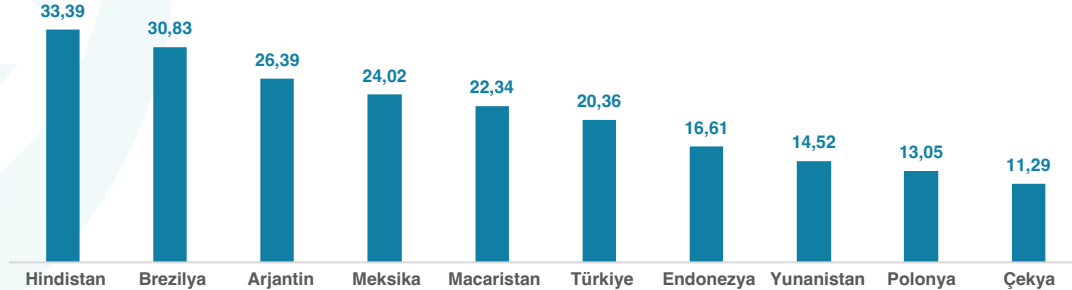
2024 yılında kurumsal yapay zekâ yatırımları 252,3 milyar dolar olarak gerçekleşti. Özel sektör yatırımları bir önceki yıla kıyasla %44,5 oranında artarken birleşme ve satın alma faaliyetleri %12,1 oranında artış kaydetti. Son 10 yılda hızla büyüyen bu sektöre yapılan yatırımlar, 2014'ten bu yana 13 katın üzerinde artış gösterdi. Şirketler artık yapay zekâyı sadece deneme amaçlı kullanmaktan vazgeçip iş süreçlerine sistemli şekilde entegre etmeye başladı. Yatırımlar da artık daha hedef odaklı hale geliyor. Günümüzde sermaye, kurumsal otomasyon ve sektöre özel yapay zekâ çözümlerine yöneliyor. Bu durum, yapay zekâ kullanımının iş dünyasında daha profesyonel ve stratejik bir boyut kazandığını gösteriyor.

“Türkiye’de Yapay Zekâ İşe Alım Oranında %20,36 Artış”

Yapay Zekâ Endeksi 2025 raporu ülkeler arasında yapay zekâ alanında işe alım oranlarının yıllık değişimleriyle ilgili bilgiler sunuyor. Buna göre Hindistan (%33,4), Brezilya (%30,8) ve Suudi Arabistan (%28,7), yapay zekâ alanında işe alım oranlarının genel işe alım oranına göre en fazla arttığı ülkeler olarak öne çıkıyor. Türkiye’de ise 2024 yılında bir önceki yıla göre yapay zekâ alanındaki işe alım oranının genel işe alım oranına kıyasla %20,34 daha fazla arttığı görülüyor.

Yapay zekâ alanında işe alım oranındaki artışlar, bu alana olan ilginin ve yatırımın arttığını, dolayısıyla bu alandaki yeteneklere olan talebin hızla yükseldiğini gösteriyor. İstihdam alanında yaşanan bu dinamik büyüme, dijital dönüşümün küresel ölçekte ne denli güçlü bir şekilde ilerlediğini de ortaya koyuyor.

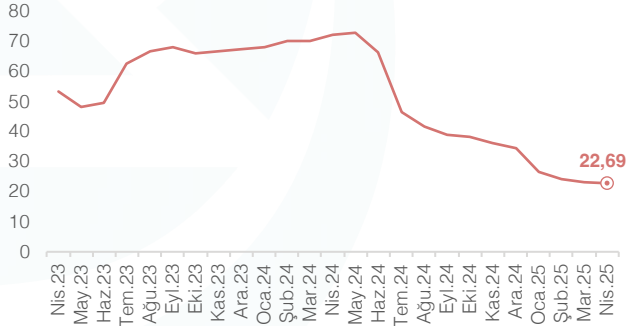
Ülkelere Göre Yapay Zekâ Alanında Görelî İşe Alım Oranındaki Değişimler (%)

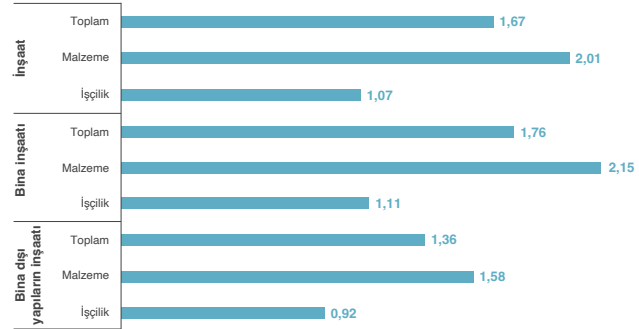
“Ekim 2020’den Bu Yana En Düşük İnşaat Maliyet Artışı”

İnşaat maliyet endeksi, 2025 yılı nisan ayında bir önceki aya göre %1,67, bir önceki yılın aynı ayına göre %22,69 oranında artış gösterdi. Yıllık bazda kaydedilen bu değer Ekim 2020’deki %19,49’luk artıştan bu yana görülen en düşük inşaat maliyet artışı oldu. Bununla birlikte bir önceki aya göre malzeme endeksi %2,01, işçilik endeksi ise %1,07 oranında artış gösterdi. Yıllık değişimler ise malzeme endeksinde %18,0, işçilik endeksinde %31,82 artış şeklinde gerçekleşti.

İnşaat Maliyet Endeksi Yıllık Değişim Oranları (%)

İnşaat Maliyet Endeksi Aylık Değişim Oranları (%)

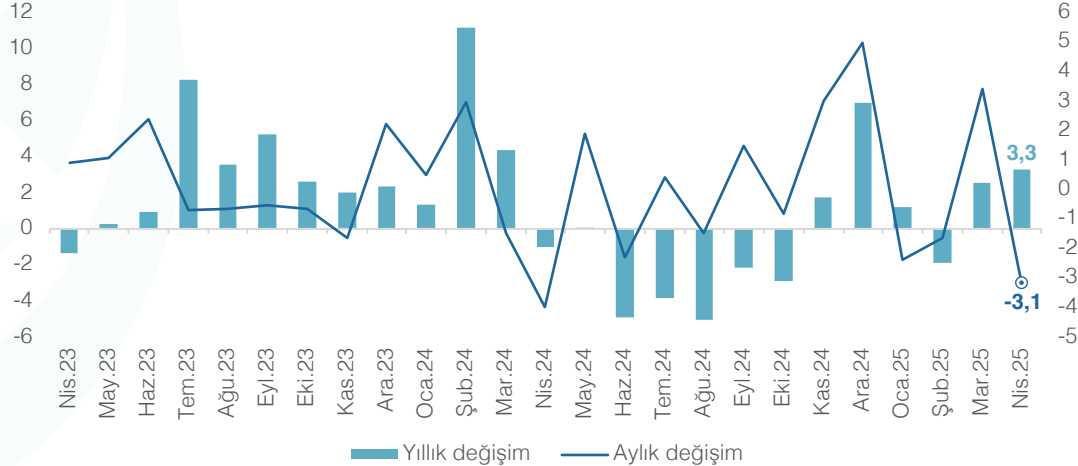

“Yıllık %3,3 Artış; Aylık %3,1 Azalış”

Sanayi üretim endeksi, Nisan 2025'te yıllık bazda %3,3 oranında artış kaydetti. Sanayinin alt sektörlerine bakıldığında en yüksek artış %8,8 oranıyla elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektöründe görüldü. Bu sektörü sırasıyla %3 ile imalat sanayi sektörü ve %1,3 oranında artış ile madencilik ve taş ocaklığı sektörü takip etti.

Sanayi üretimi aylık bazda ise %3,1 oranında azaldı. Nisan ayında bir önceki aya göre yalnızca elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü %0,2 oranında artış kaydetti. Öte yandan imalat sanayi sektörü endeksi %3,4 ve madencilik ve taş ocaklığı sektörü ise %2,5 oranında azaldı.

Sanayi Üretim Endeksi Değişim Oranları (%)

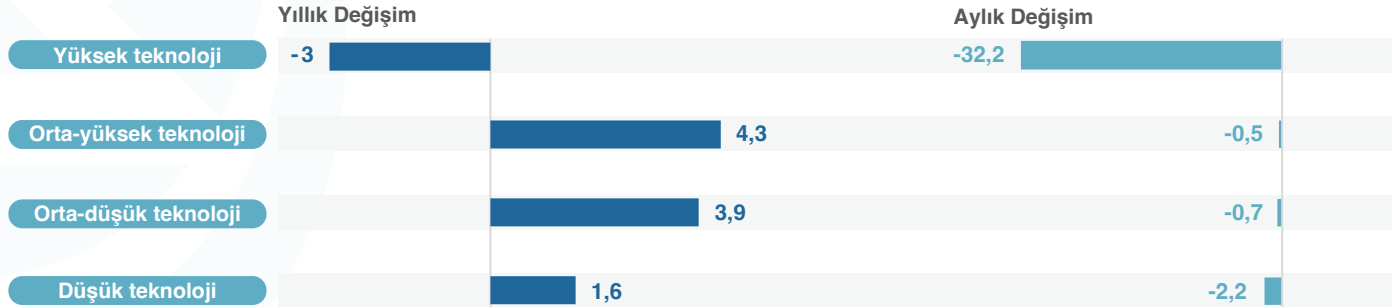
Kaynak: TÜİK

“Yüksek Teknoloji Grubunda Aylık %32,2 Oranında Düşüş”

Sanayi üretimi yüksek teknoloji ürün grubunda yıllık artış en çok %4,3 ile orta yüksek teknoloji grubunda gerçekleşti. Orta düşük teknoloji %3,9, düşük teknoloji %1,6 oranında artarken yüksek teknoloji üretimi %3 azaldı.

Aylık bazda tüm teknoloji gruplarında düşüş görüldü. En çok düşüş %32,2 oranı ile yüksek teknoloji ürün grubunda gerçekleşti. Düşük teknolojili ürünler %2,2, orta düşük %0,7 ve orta yüksek teknoloji grubundaki ürünlerde %0,5 oranlarında düşüş kaydedildi.

Sanayi Üretim Endeksi Teknoloji Gruplarına Göre Değişim Oranları, Nisan (%)

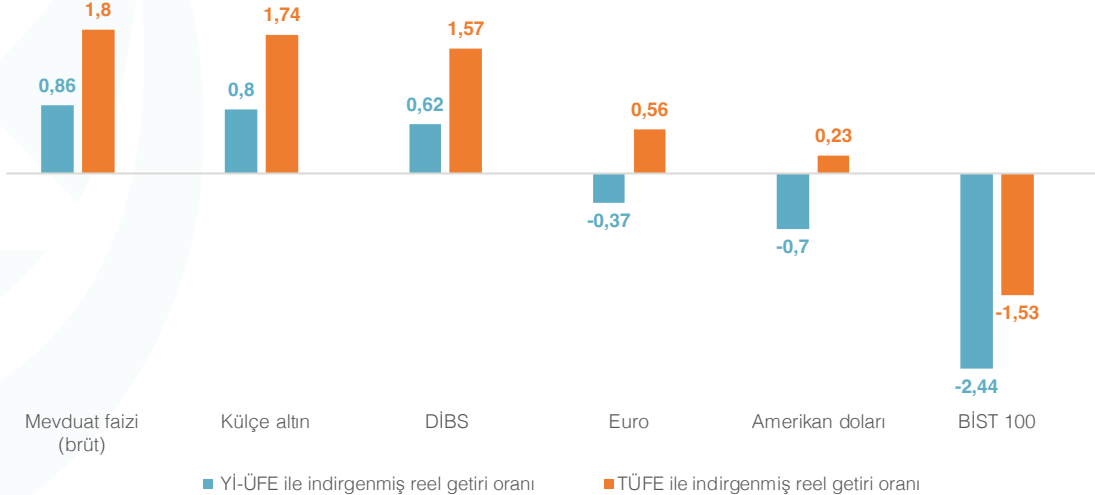

Kaynak: TÜİK

“Mayısta En Fazla Aylık Reel Getiri Mevduat Faizinde Oldu”

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), mayıs ayına ilişkin finansal yatırım araçlarının reel getiri oranlarını açıkladı. Buna göre mayısta aylık en yüksek reel getiri, Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) ile indirgendiğinde %0,86, Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) ile indirgendiğinde %1,8 ile mevduat faizinde oldu. TÜFE ile indirgendiğinde külçe altın, DİBS, avro ve dolar reel getiri sağlarken BİST 100 endeksi %1,53'lük kayba yol açtı.

Finansal Yatırım Araçlarının Aylık Reel Getiri Oranları, Mayıs 2025

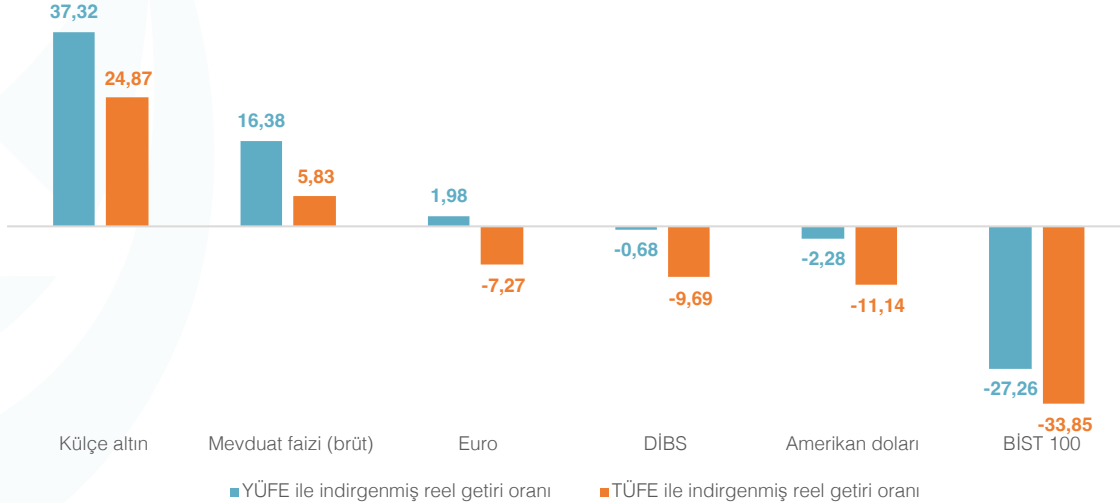

Kaynak: TÜİK

“Yıllıkta En Yüksek Reel Getiri Külçe Altında”

Finansal yatırım araçları yıllık olarak değerlendirildiğinde külçe altın, Yİ-ÜFE ile indirgendiğinde %37,32, TÜFE ile indirgendiğinde ise %24,87 ile yatırımcısına en yüksek reel getiriyi sağlayan finansal yatırım aracı olarak belirlendi. TÜFE ile indirgendiğinde mevduat faizi yatırımcısına %5,83 reel getiri sağlarken avro %7,27, DİBS %9,68, dolar %11,14 ve BİST 100 endeksi %33,85 kayba yol açtı.

Finansal Yatırım Araçları Yıllık Reel Getiri Oranları, Mayıs 2025

Kaynak: TÜİK

iTOSAM

İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tasarım ve Hazırlık | Stratejik Araştırmalar Merkezi

itosamkurumsal

www.itosam.org.tr